

2019-2020

ד"ר גליה פלוטקין עמרמי

סמסטר א'-ב'

יום ב', 16-18

תואר: BA

דוא"ל: plotking@bgu.ac.il

תקציר

השיח הפסיכולוגי מהווה כיום מרכיב משמעותי ברטוריקה חינוכית, משפטית ופוליטית. המושגים וההנחות אודות העצמי והרגשות שמקורם בתיאוריות פסיכולוגיות מעצבים את התפיסות שלנו אודות חינוך ילדים, משפחה, זוגיות, קריירה, תפקידים מגדריים. לצד הערכים של עיצוב ומימוש עצמי, השיח הטיפולי מזוהה לעיתים עם מנגנוני פיקוח חברתי: פרקטיקות פסיכולוגיות מגדירות קבוצות אנשים על פי קריטריונים הנחשבים לאובייקטיביים ומשמשות בסיס להקצאת משאבים, גיבוש תוכניות התערבות וקביעת מסלולי לימוד. הסמינר יאפשר לבחון כיצד השיח הטיפולי הפך לסמכות תרבותית בחברה המודרנית וכיצד הוא פועל כאמצעי לעיצוב זהויות, יצירת קטגוריות חדשות, גיבוש החלטות מוסריות ועיצוב פרקטיקות התערבות במערכת החינוך ובזירות אחרות.

נושאי הסמינר

כיצד לחשוב על השיח הטיפולי מחוץ לגבולותיו?
על הולדתו של ה"אדם הפסיכולוגי"
תיאוריות פסיכולוגיות בהקשרים תרבותיים שונים
כניסתו של השיח הטיפולי לחינוך: הקשרים ודילמות
פדגוגיות רגשיות ומאפייני העצמי הפסיכולוגי
מי אשם? תפיסת האחריות בחשיבה טיפולית
מהם מקורות הסמכות של הידע הפסיכולוגי?
פסיכולוגיה והורות
הורות אבחונים וסטיגמה
מיהו האדם הנורמטיבי? שיח טיפולי כמנגנון של יצירת הבחנות
מדיקליזציה בחינוך: אתיקה ופוליטיקה של אבחונים
ה"מגפות" החדשות: הקשרי ההיווצרות של אוטיזם, לקויי למידה, ADHD
עלייתה של פסיכולוגיה חיובית וחינוך לחוסן
מעבר לקליניקה: המופעים של השיח הטיפולי בצבא ובקולנוע וטלוויזיה

דרישות והרכב הציון בסמינר:

השתתפות וקריאה. 10%

הצגת רפרט בכיתה: 10%

הגשת הצעה לעבודה סופית בתום סמסטר א' והצגת פרויקט המחקר במהלך סמסטר ב': 20%

עבודה סופית: 60%

רשימה ביבליוגרפית לפי נושאי הקורס

שיח טיפולי בפרספקטיבה סוציולוגית: הצגת מסגרת אנליטית לדיון

Schong, N. (1997). On inventing the Psychological. In N. Schong and J. Pfister (Eds.) *Inventing the Psychological* (pp.3-16). New Haven: Yale University Press.

הופעתו של האדם הפסיכולוגי ותמורות מודרניות

Furedi, F., 2004, "How did we get there?" in *Therapy Culture: cultivating vulnerability in an uncertain age*, pp.84-98.

Conrad, P. (2007) Medicalization: Context, Characteristics, and Changes in *The Medicalization of Society: On Transformation of Human Conditions into Treatable Disorders*. pp. 3-23. Baltimore: The Johns Hopkins University Press

הזיקה בין תיאוריות הפסיכולוגיות לבין ההקשר התרבותי של התפתחותן

Demos, J. (1997) "Oedipus and America: Historical Perspectives on the Reception of Psychoanalysis in the United State". In N. Schong and J. Pfister (Eds.) *Inventing the Psychological*. (pp.63-79). New Haven: Yale University Press.

שפירא, מ. (2015) פסיכואנליזה מעבר לשפה: ילדות, מגדר ודמוקרטיה בבריטניה במלחמת העולם השנייה ואחריה, *זמנים*, 130, עמ' 58-74.

גולדין, ס. (2002) אנורקסיה בישראל או אנורקסיה ישראלית: כמה הערות על תסמונת "תלוית תרבות" בהקשר גלוקלי. *סוציולוגיה ישראלית*, ד(1): 105-141

מאפייני העצמי הפסיכולוגי

Matza, T. 2012. "Good individualism"? Psychology, ethics, and neoliberalism in postsocialist Russia. *American ethnologist*, 39(4): 804-818

Chua, Jocelyn. 2011. "Making Time for the Children: Self-Temporalization and the Cultivation of the Antisuicidal Subject in South India." *Cultural Anthropology*, 26(1):112-137.

Furedi, F. (2004) The diminished self. *Therapy Culture: cultivating vulnerability in an uncertain age*.(pp. 106-142)

שיח טיפולי כשיח מוסרי: כיצד מבינים אחריות מוסרית בשיח הטיפולי.

Furedi, F. (2004) The Culture of Emotianalism. *Therapy Culture: cultivating vulnerability in an uncertain age*. (pp. 24-37). London: Routledge.

Lamb, S. (1996). *The trouble with blame. Victims, Perpetrators, & Responsibility*, (pp. 56-87). London: Harvard University Press.

שיח טיפולי כשיח מקצועי: כניסתה של הפסיכולוגיה לזירה החינוכית

Abbot, A. (1988). *The System of Professions: An Essay on the Division of Expert Labor*, (pp.33-58). Chicago: University of Chicago Press.

Lagemann, E.C. (1997) Contested Terrain: A History of Education Research in the United States, 1890-1990. *Educational Researcher*, 26 (9): 5-17.

Ward, S.C (2002). For the Children: The Alliance of Psychology and Education. In *Modernizing the Mind*. (pp. 59-85), London: Praeger.

פדגוגיה ורגשות: על פוליטיקה ופרקטיקה של התערבות

James M. Wilce, Janina Fenigsen, (2016). Emotion Pedagogies: What Are They, and Why Do They Matter? *Ethos*, pp. 81-95

Pritzker, S., 2016. New Age with Chinese Characteristics? Translating Inner Child Emotion Pedagogies in Contemporary China. *Ethos*, pp. 150-170

ארהרד, ר. 2002. "התפתחות השירות הפסיכולוגי-ייעוצי בזיקה לתפיסת הרווחה הנפשית של תלמיד במערכת החינוך. מתוך *תמורות בחינוך: קווים למדיניות החינוך בישראל לשנת אלפיים*. בעריכת דרור, נבו, ד, ושפירא, ר. תל אביב: רמות

התפתחותה של פסיכולוגיה חיובית והחינוך לחוסן

שחק, מ. (2016). מהנדסי האושר: כיצד נרתמת הפסיכולוגיה למרדף אחר האושר. בתוך ז'. ברונר וג. פלוטקין עמרמי (עורכים), *תרפיה בתרבות: ידע, טיפול, פוליטיקה*. תל אביב: רסלינג

Dicke Dunn, C. 2016. Creating "Bright, Positive" Selves: Discourses of Self and Emotion in a Japanese Public-Speaking Course. *Ethos*, pp. 118-132

Plotkin Amrami, G. & Brunner, Jose (2017). "Constructing the Resilient Subject in Israeli Class Rooms: Professional Interventions, Culture and Politics in a Protracted Conflict". *Pedagogy, Culture & Society*. 25 (3): 417-430.

מיהו האדם הנורמטיבי? שיח טיפולי וקטגוריות חברתיות

Gains, A.D. (1992). From DSM-I to III-R; Voices of Self, Mastery and Other: A Cultural Constructivist Reading of U.S. Psychiatry Classification, *Social Science and medicine*, 35 (1), 3-24.

Katchergin, O. (2012). Between Negative Stigma (Cultural Deprivation) and Positive Stigma (Learning Disability): The Historical Development of Two Special Education Tracks. *Culture, Medicine & Psychiatry*. (36): 879-711

טימור, צ. (2013). מושג "האחר השונה" בראי השילוב וההכלה בחברה ובחינוך בישראל: האומנם "אחר משמעותי"? נדלה מתוך טימור, צ

שיח טיפולי ועיצוב הורות

Ward, S.C (2002). Molding Morals and Minds: Psychology and the Modernization of Parenting. In *Modernizing the Mind*. (pp. 85-109), London: Praeger.

Oryan, S. (2014). Democratic Parenting: Parental interpretation of parent education messages in USA and Israel. *International Journal about Parents in Education* 14(1): 34-47

ה"מגפות" החדשות: על הופעתם של הפרעות נפשיות חדשות.

פרוק, מ. 2005 (1969). היווצרות המושאים. בתוך ארכיאולוגיה של הידע, (עמ' 41-51). הוצאת רסלינג.

Hacking, J. (1995) Is It real? In *Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Science of Memory*, (pp.8-21). Princeton University Press.

"מגפת האוטיזם": מציאות או הבניה חברתית?

Eyal, G., Hart, B., Onculer, E., Oren, N, and N. Rossi, (Eds), (2010). Introduction: The Autism Matrix. In *The Autism Matrix: The Social Origins of the Autism Epidemic*. (pp. 1-41), Cambridge: Polity Press.

Silverman, C, 2012. *Understanding Autism: parents, doctors, and the history of disorder*. Princeton University Press. Introduction (pp. 29-41)

לקויי למידה והפרעת קשב וריכוז: ייצוגים ופרספקטיבות

קצ'רגין, ע'. (2014). "מישויות קליניות לתופעה חברתית: הזמנה לניתוח השיח של לקויות למידה בישראל. סוציולוגיה ישראלית (2) :

Katchergin, O. (2016). The DSM and learning difficulties: formulating a genealogy of the learning-disabled subject. *History of Psychiatry*. 27(2) 190–207.

Conrad, P., & Bergey, M. R. (2014). The impending globalization of ADHD: Notes on * the expansion and growth of a medicalized disorder. *Social science & medicine*, 122, 31-43.

הורות, אבחונים וסטיגמה

Francis, Ara (2012). Stigma in an era of medicalisation and anxious parenting: how proximity and culpability shape middle-class parents' experiences of disgrace. *Sociology of Health & Illness*, 34, 927–942

Hjörne, E. (2005). Negotiating the 'problem-child' in school: Child identity, parenting and institutional agendas. *Qualitative Social Work*, 4, 489-507 ,(4)

Hjorne, E., & Saljo, R. (2004). " There Is Something About Julia": Symptoms, Categories, and the Process of Invoking Attention Deficit Hyperactivity Disorder in the Swedish School: A Case Study. *Journal of language, identity, and education*, 3(1), 1-24.

שיח טיפולי ונרמול המלחמה

לומסקי-פדר, ע. ובן-ארי אייל, (2008). השיח הטיפולי ונרמול המלחמה בישראלי. בתוך גבי שפר, עמי אורן ואורן ברק (עורכים). צבא שיש לו מדינה? מבט מחודש על יחסי התחום הביטחוני והאזרחי בישראל. הוצאת כרמל.

שיח טיפולי בטלויזיה

לרנר, י, זבנוביץ, ק. (2016). שיח תרפויטי בתרגום לרוסית: ניתוח תכנית ריאליטי אחת בטלויזיה פוסט-סובייטית, בתוך ז'. ברונר וג'. פלוטקין עמרמי (עורכים) מעבר לקליניקה: השיח הפסיכולוגי בתרבות העכשווית. תל אביב: רסלינג

להד, כ. ו.א. שושנה. 2012. רווקות בטיפול: נראות, רפלקסיביות ומבט הצופה. סוציולוגיה ישראלית. יד(1): 111-134.

לסיכום: פרובלמטיזציה של "ניצחון התרפויטי"

Ecclestone, K. and D. Hayes. (2008). *The Dangerous Rise of Therapeutic Education*. Routledge.

Wright, K. (2008) Theorizing therapeutic culture: Past influences, future directions *Journal of Sociology*, 44: 321-336